

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1940 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 39 § lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

Genom en den 8 mars 1940 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 104, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 39 § lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

Härigenom förordnas, att 39 § lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

39 §.

Till krigsdomstol — — — någon ålagt.

Då förhållandena därtill föranleda, äger Konungen, i den omfattning som prövas lämplig, förordna, att vad ovan under 3:o) stadgas icke skall äga tillämpning.

Mål om — — — samma lag.

Utan hinder — — — varda stadgat.

Krigsdomstol äge — — — denna avgöras.

Där inför — — — allmän domstol.

Är i — — — det gällande.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Enligt 39 § i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes ankommer det på krigsdomstol att handlägga bl. a. följande mål:

1:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten eller eljest äro underkastade straff efter samma lag, för brott, som i andra eller tredje

¹ Senaste lydelse, se 1937:127.

delen av nämnda lag omförmäles såsom straffbart, vare sig straffet finnes utsatt där eller i sådant avseende hänvisning är gjord till allmän lag;

2:o) åtal för fel och förbrytelse i ämbete eller tjänst vid krigsmakten jämväl i de fall, då den brottslige ej lyder under strafflagen för krigsmakten eller brottet däri icke omförmäles såsom straffbart;

3:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten, för brott i övrigt av vilken beskaffenhet som helst, då de förövas i fält eller inom fästning, som för annat ändamål än övning ställes eller är ställd på krigsfot, eller på sjötåg i krigstid, såvida åtalet anställles, medan truppen är i fält eller sjötåget varar eller fästningen fortfarande är ställd på krigsfot.

Mål, som hör till krigsdomstol, upptages enligt 40 § i lagen som regel av regements- eller stationskrigsrätten vid det truppförband eller den station, som den tilltalade tillhör, eller som målet närmast angår. Tillhör den tilltalade avdelning av krigsmakten, där särskild krigsrätt eller fältskyddsrätt inrättats, eller rör målet eljest sådan avdelning, tillkommer det denna krigsrätt att handlägga målet.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Westman* — efter att hava lämnat en redogörelse rörande tillkomsten av nyssnämnda stadgande under punkten 3:o) — följande:

»Bestämmelsen i 39 § 3:o) lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes har sin grund däri, att det under de förhållanden, som angivas i stadgandet, skulle kunna vara förenat med betydande olägenheter ur militär synpunkt att låta den brottslige eller misstänkte inställa sig vid allmän domstol. Detta gäller i synnerhet för det fall att vederbörande trupp befinner sig i fält utom riket. Om en avdelning av krigsmakten däremot blivit på ett mera stadigvarande sätt förlagd till ort inom riket, där allmän underrätt finnes, torde behovet av den vidgade behörigheten för krigsrätterna i vissa fall icke vara lika påtagligt. Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, att bestämmelsen tidigare haft en betydligt mera begränsad räckvidd än som för närvarande är fallet.

Från militärt håll har gjorts gällande, att detta stadgande i lagen om krigsdomstolar i nuvarande läge är ägnat att medföra vissa olägenheter. Det har sålunda framhållits, att stadgandet föranlett, att åtskilliga mål som icke ägde samband med den militära tjänsten komme att upptagas av fältskyddsrätt, oaktat förhållandena vore sådana, att de felande utan åsidosättande av tjänstens krav kunnat inställa sig vid allmän underrätt i orten. Krigsdomstols arbetsbörda kunde till följd härav ökas i en omfattning, som icke vore betingad av omständigheterna.

På grund av vad sålunda anförts synas möjligheter böra finnas att, då så lämpligen kan ske, medgiva undantag från stadgandet i 39 § 3:o). Sådant undantag torde vara påkallat särskilt i fråga om åtal för brott, som förövas inom fästning, då allmän domstol finnes å platsen. Några generella regler torde med hänsyn till förhållandenas växlande natur knappast kunna givas. Frågan synes lämpligen kunna lösas på det sätt, att i paragrafen upptages

ett stadgande av innehåll, att Konungen äger, då förhållandena därtill för-
anleda, i den omfattning som prövas lämplig förordna, att vad under 3:o)
stadgas icke skall äga tillämpning. Före meddelandet av sådant förordnan-
de böra givetvis alla de omständigheter uppmärksammas som kunna inverka
på frågans bedömande. Därvid bör även beaktas huruvida särskilda före-
skrifter erfordras rörande mål, vilka med stöd av stadgandet i 3:o) hän-
skjutits till krigsrätt men vid tiden för förordnandet icke av rätten slutbe-
handlats. Bestämmelser med liknande syfte kunna uppenbarligen även be-
hövas, om Kungl. Maj:t finner anledning upphäva meddelat förordnande.

I enlighet med vad sålunda anförts har — efter samråd med militieom-
budsmannen och krigshovrättens ordförande — inom justitiedepartementet
upprättats förslag till *lag om ändrad lydelse av 39 § lagen den 23 oktober
1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes.*»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet har vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit *Utskottet.*
anledning till erinran mot detsamma och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 104, måtte av riksdagen bi-
fallas.

Stockholm den 4 april 1940.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Karl Emil Johanson, Wagnsson,*
Eskhult, Caap, Brandt och *Ahlkvist*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund* i Östersund, *Olsson* i Mellerud,
Björling, Larsson i Hede, *Werner* i Höjen, *Hansson* i Vännäsby och *Landgren*.
